

Forslag

til

Lov om folkebiblioteker m. v.

Fremsat den 29. januar 1964 af *ministeren for kulturelle anliggender*.

Kapitel 1.

Formål.

§ 1. Folkebibliotekernes formål er at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet ved at stille bøger og andet egnet materiale vederlagsfrit til rådighed.

Kapitel 2.

Lokale folkebiblioteker.

§ 2. Et folkebiblioteks virkeområde er en kommune eller et biblioteksforbund omfattende to eller flere kommuner, jfr. § 3, stk. 1-2.

Stk. 2. Folkebibliotekerne skal dog stå til rådighed for enhver, der har bopæl i Danmark. Hvor særlige forhold gør sig gældende, kan biblioteksdirektøren tillade en begrænsning af denne forpligtelse.

Stk. 3. Hvor virkeområdets størrelse og karakter gør det nødvendigt, skal biblioteket oprette filialer.

Stk. 4. Biblioteket kan i øvrigt oprette og drive afdelinger i virksomheder og institutioner inden for sit virkeområde eller træffe aftaler om biblioteksmæssigt samarbejde med sådanne.

§ 3. Enhver kommune er forpligtet til enten alene eller i fællesskab med andre kommuner at opretholde et folkebibliotek med afdelinger for såvel børn som voksne. Kommuner, der har indgået fuldstændigt skoleforbund, skal i fællesskab drive et bibliotek.

Stk. 2. Hvor særlige forhold gør sig gældende, kan biblioteksdirektøren godkende,

Min. f. kult. anligg. j. nr. 219/63.

at kommunens forpligtelse opfyldes ved overenskomst med en anden kommune om betjening gennem dennes biblioteksvæsen.

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse, såfremt der i kommunen findes et selvejende eller foreningsejet folkebibliotek, hvis virkeområde ved lovens ikrafttræden er én kommune, og en biblioteksforening, der yder et tilskud til biblioteket, som i forbindelse med andre private bidrag dækker mindst en sjettedel af bibliotekets samlede udgifter. Sådanne biblioteker oppebærer fra kommunen et så stort beløb, at dette i forbindelse med andre stedlige tilskud samt statens tilskud er tilstrækkeligt til opfyldelse af lovens bestemmelser. De ledes af en bestyrelse, hvori kommunen er repræsenteret med mindst 2 medlemmer af kommunalbestyrelsen udpeget af denne. Ved ophør af et selvejende eller foreningsejet biblioteks virksomhed overgår dets ejendele til kommunen.

Stk. 4. I kommuner, hvor der ved lovens ikrafttræden ikke findes et statstilskudsberettiget folkebibliotek, skal der inden 1. april 1969 etableres en biblioteksbetjening, som opfylder denne lovs bestemmelser.

§ 4. For hvert folkebibliotek skal der udarbejdes en vedtægt, der skal godkendes af biblioteksdirektøren. Vedtægten skal indeholde oplysninger om bibliotekets virkeområde, ejendomsforhold og styrelse samt for biblioteker med heltidsbeskæftiget personale bestemmelser om personalemøder og bogvalgets organisation, jfr. § 14, stk. 2.

Stk. 2. I biblioteker med heltidsbeskæftiget personale skal der desuden findes en arbejdsfordelingsplan, som stadfæstes af bibliotekets ledelse.

§ 5. Til ét folkebibliotek inden for hvert virkeområde yder staten et driftstilskud, der udgør 45 pct. af bibliotekets samlede driftsudgifter indtil 275.000 kr. og 30 pct. af driftsudgifter ud over dette beløb. For biblioteksforbund og andre former for kommunalt fællesskab om folkebiblioteksdrift, jfr. § 3, stk. 1 og 2, kommer den lavere procentsats dog kun til anvendelse i det omfang, den ville komme det, hvis tilskud beregnedes for hver kommune for sig. Driftstilskuddet udbetales i henhold til et af vedkommende kommunalbestyrelse godkendt budget i løbet af det finansår, for hvilket det er beregnet, og reguleres endeligt efter regnskabsårets udløb på grundlag af bibliotekets af kommunalbestyrelsen godkendte regnskab.

Stk. 2. Særlige statstilskud, som måtte være ydet biblioteket i ét finansår i medfør af § 18 eller med anden hjemmel, fradrages inden den endelige beregning af driftstilskuddet for samme eller nærmest følgende finansår.

Stk. 3. I de tilskudsberettigede driftsudgifter indgår foruden egentlige lejebeløb udgiften til lokaler i bygninger, der ejes af vedkommende kommune eller selvejende bibliotek, eller er stillet gratis til rådighed af andre, med et ansat beløb i henhold til regler, der fastsættes af ministeren for kulturelle anliggender efter indstilling fra biblioteksdirektøren og biblioteksrådet og efter forhandling med de kommunale organisationer. Udgiften til lys og varme i sådanne lokaler indgår med et af biblioteksdirektøren godkendt beløb.

Stk. 4. Af beløb anvendt til løst inventar ved nybygninger eller gennemgribende ombygninger kan der ydes et særligt statstilskud på indtil 50 pct. efter nærmere af ministeren fastsatte regler under forudsætning af, at sådanne beløb holdes uden for bibliotekets almindelige driftsbudget og regnskab, jfr. stk. 1.

§ 6. Såfremt biblioteksarbejdet udføres af en eller flere heltidsbeskæftigede personer,

skal bibliotekets leder være faguddannet bibliotekar.

Stk. 2. Ved biblioteker i virkeområder med over 4.000 indbyggere skal der inden 1. april 1969 være ansat en heltidsbeskæftiget bibliotekar samt den nødvendige medhjælp.

Stk. 3. Biblioteksdirektøren kan under særlige omstændigheder meddele en tidsbegrænset dispensation fra de i stk. 1 og 2 omhandlede bestemmelser.

§ 7. Ansættelse af ledende bibliotekar skal for biblioteker med heltidsbeskæftiget personale ske efter forhandling med biblioteksdirektøren.

Stk. 2. For andre bibliotekers vedkommende skal ledelsen give biblioteksdirektøren meddelelse om forestående ansættelse af biblioteksleder.

Kapitel 3.

Centralbiblioteker.

§ 8. Inden for hvert amt skal der oprettes et centralbibliotek. Ministeren for kulturelle anliggender kan dog efter indstilling fra biblioteksdirektøren og biblioteksrådet bestemme, at der skal være 2 centralbiblioteker i ét amt, eller at et centralbibliotek skal være fælles for flere amter. Omlægning af de ved lovens ikrafttræden eksisterende centralbiblioteksområder skal være gennemført inden 1. april 1967.

Stk. 2. Ministeren for kulturelle anliggender afgør efter indstilling fra biblioteksdirektøren og biblioteksrådet, hvilke biblioteker der kan godkendes som centralbiblioteker.

§ 9. Centralbiblioteket skal støtte de lokale biblioteker i centralbiblioteksområdet, jfr. § 8, stk. 1, ved at udlåne eller fremskaffe bøger og andet egnet materiale, som de pågældende biblioteker ikke selv ejer, og ved at yde råd og biblioteksteknisk bistand i nødvendigt omfang. Centralbiblioteket virker tillige som lokalt folkebibliotek for sit virkeområde, jfr. § 2, stk. 1.

§ 10. I centralbibliotekets vedtægt op-

tages en bestemmelse om amtsrådets repræsentation i bibliotekets ledelse.

Stk. 2. Der nedsættes for hvert centralbibliotek et rådgivende kontaktudvalg vedrørende oplandsarbejdet bestående af:

1 medlem valgt af kommunalbestyrelsen,

1 medlem valgt af amtsrådet.

Amtsskolekonsulenten.

Overbibliotekaren.

Oplandsbibliotekaren.

Den ledende børnebibliotekar.

3 repræsentanter for områdets biblioteker.

§ 11. Centralbiblioteker modtager ud over det i § 5, stk. 1, omtalte driftstilskud et særligt tilskud til centralbiblioteksvirksomheden svarende til udgifterne ved den biblioteksmæssige betjening af områdets kommuner bortset fra hjemstedskommunen i henhold til et af kommunalbestyrelsen og amtsrådet godkendt budget. Centralbibliotekstilskuddet kan højst udgøre et grundbeløb på 60.000 kr. samt 2 kr. pr. indbygger i centralbiblioteksområdet bortset fra hjemstedskommunen og kommuner med 20.000 indbyggere eller derover, begge beløb forhøjet eller nedsat med 3 pct. for hver fulde 3 points udsving udover 100 i det i henhold til lov nr. 83 af 16. marts 1963 beregnede reguleringspristal. Af centralbibliotekstilskuddet yder staten forlods den del, der svarer til 2 kr. pr. indbygger i købstadkommuner med under 20.000 indbyggere, bortset fra hjemstedskommunen, medens resten af tilskuddet afholdes med lige store dele af staten og vedkommende amt. Centralbibliotekstilskuddet udbetales i løbet af det finansår, for hvilket det er beregnet, og reguleres endeligt efter regnskabsårets udløb på grundlag af bibliotekets af kommunalbestyrelsen og amtsrådet godkendte regnskab for oplandsvirksomheden.

Stk. 2. Til centralbiblioteket for Københavns amt ydes et amtstilskud svarende til det højeste amtstilskud, der efter de i stk. 1 nævnte regler ydes til noget andet centralbibliotek.

Stk. 3. På de årlige finanslove opføres et beløb som tilskud til de storkøbenhavnske folkebibliotekers fællesopgaver.

Kapitel 4.

Skolebiblioteker.

§ 12. Ved alle skoler i folkeskolen skal der inden 1. april 1969 være oprettet et skolebibliotek som led i det kommunale skolevæsen og i samarbejde med folkebiblioteket med hensyn til budget, bogvalg og biblioteksteknik.

Stk. 2. Skolebibliotekernes formål er at tjene skolens undervisning og at give alle skolens elever adgang til nyttig og udviklende læsning på en sådan måde, at der kan ydes den nødvendige vejledning ved bøgerens benyttelse.

§ 13. For hver kommune udfærdiges som et tillæg til skoleplanen en skolebiblioteksplan, der stadfæstes af samme myndighed, som stadfæster skoleplanen.

Stk. 2. Skolebiblioteksplanen skal indeholde bestemmelser om de enkelte skolebibliotekers ordning og virkeområde, herunder om samarbejdet med det stedlige folkebibliotek, samt om skolebibliotekarernes arbejds- og lønvilkår.

§ 14. Skolekommissionen — i København skoledirektionen — nedsætter et skolebiblioteksudvalg, der er rådgivende for skolemyndighederne i spørgsmål vedrørende kommunens skolebiblioteker. Udvalget udarbejder forslag til skolebiblioteksplan og til det årlige budget.

Stk. 2. Skolekommissionen (skoledirektionen) og folkebibliotekets ledelse nedsætter i forening et bogudvalg til at forestå valget af bøger til skolebibliotekerne og folkebibliotekets børneafdeling.

Stk. 3. Den daglige ledelse af et skolebibliotek varetages af en lærer ved den pågældende skole (skolebibliotekaren), der udpeges efter indstilling af vedkommende skoleleder. I kommuner med flere skoler kan en af skolebibliotekarerne virke som ledende skolebibliotekar.

§ 15. Til skolebiblioteker i folkeskolen ydes der statstilskud efter reglerne i § 5, stk. 1-3. Ved beregningen af statstilskuddet betragtes kommunens folkebibliotek og skolebiblioteker som en enhed. Statens tilskud til skolebibliotekers anskaffelse af klassesæt kan højst beregnes i forhold til en af undervis-

ningsministeren efter forhandling med finansudvalget fastsat procentdel af vedkommende kommunes samlede årlige udgifter til undervisningsmidler, herunder til skolebibliotekernes bogbestand.

§ 16. For hvert centralbiblioteksområde kan der i samarbejde med centralbiblioteket med undervisningsministerens godkendelse oprettes en fælleskommunal samling indeholdende classesæt og andet egnet biblioteksmateriale til supplerings af samlingerne i områdets skolebiblioteker.

Stk. 2. Sådanne samlinger ledes af en styrelse, om hvis sammensætning og virksomhed de nærmere regler fastsættes af undervisningsministeren.

Stk. 3. Styrelsen kan antage en lærer til at varetage den daglige ledelse af samlingen.

Stk. 4. Udgifterne ved samlingens oprettelse og drift afholdes af de deltagende kommuner i forhold til antallet af børn ved de af ordningen omfattede skoler, medmindre andet i det enkelte tilfælde måtte være aftalt.

Stk. 5. Til de heromhandlede samlinger ydes der uafhængigt af tilskuddet til centralbiblioteket statstilskud efter reglerne i § 5 inden for et af undervisningsministeren godkendt budget.

§ 17. Nærmere regler om skolebibliotekernes, herunder de i § 16 omhandlede fælleskommunale samlingers, indretning og virksomhed og om aflønning af skolebibliotekarer m. fl. fastsættes af undervisningsministeren, for så vidt angår regler om samarbejde med folkebibliotekerne efter forhandling med ministeren for kulturelle anliggender.

Kapitel 5.

Særlige bevillinger.

§ 18. Af de i henhold til § 5, stk. 1-3, beregnede driftstilskud til de enkelte biblioteker tilbageholdes $2\frac{1}{2}$ pct. som en rådighedssum til løsning af bibliotekernes fællesopgaver. Den til folkebibliotekernes driftstilskud svarende andel heraf fordeles af ministeren for kulturelle anliggender. Den til skolebibliotekernes driftstilskud svarende andel fordeles af undervisningsministeren.

Stk. 2. På de årlige finanslove opføres følgende særlige bevillinger:

- a. Et beløb, der ydes folkebiblioteker, som efter overenskomst med forsvarsministeriet har oprettet udlånsfilialer på militære tjenestesteder, til indkøb af bøger og andet egnet materiale og til indbinding og katalogisering.
- b. Et beløb som særligt statstilskud til Søfartens Bibliotek.
- c. Et beløb som særligt statstilskud til Centralbiblioteket for Tuberkulosepatienter.
- d. Et beløb, hvoraf der efter biblioteksdirektørens indstilling af ministeren for kulturelle anliggender kan ydes tilskud til enkelte folkebibliotekers løsning af særlige opgaver og til løsning af folkebiblioteksmæssige opgaver, der ikke kan tilgodeses gennem nærværende lovs øvrige bestemmelser.

§ 19. På de årlige finanslove opføres et beløb svarende til 6 pct. af det i henhold til § 5, stk. 1-3, beregnede driftstilskud. Beløbet indgår i en særlig fond, der har til opgave efter nærmere af ministeren for kulturelle anliggender fastsatte regler at yde støtte til danske forfattere m. fl., som er repræsenteret i bibliotekerne. Af dette beløb fordeles 100.000 kr. — forhøjet eller nedsat med 3 pct. for hver fulde 3 points udsving udover 100 i det i henhold til lov nr. 83 af 16. marts 1963 beregnede reguleringspristal — som legater til oversættere, medens den øvrige bevilling uddeles til forfattere, henholdsvis disses efterladte, som vederlag for benyttelsen af deres bøger gennem bibliotekerne.

Kapitel 6.

Bibliotekstilsynet og biblioteksrådet.

§ 20. Biblioteksdirektøren, der leder bibliotekstilsynet, beregner og fordeles statens tilskud og yder bibliotekerne råd og vejledning.

§ 21. Biblioteksrådet, for hvilket biblioteksdirektøren er formand, består i øvrigt af 18 medlemmer, nemlig:

Rigsbibliotekaren.

Overbibliotekaren ved Statsbiblioteket i Århus.

Rektor for Danmarks Biblioteksskole.

Direktøren for Bibliotekscentralen.
Skolebiblioteks-konsulent.

- 1 repræsentant for Den danske Købstadforening.
- 1 repræsentant for De samvirkende Sognerådsforeninger i Danmark.
- 1 repræsentant for foreningen Bymæssige Kommuner.
- 1 repræsentant for Amdsrådsforeningen i Danmark.
- 1 repræsentant for Københavns kommune.
- 5 repræsentanter for Danmarks Biblioteksforening, heraf 1 for hver af de fire grupper i sektion 1 (folkebibliotekssektionen).
- 1 repræsentant for Danmarks Skolebiblioteksforening.
- 1 repræsentant for centralbibliotekarerne.
- 1 repræsentant for Søfartens Bibliotek.

Stk. 2. Rådets medlemmer beskikkes af ministeren for kulturelle anliggender, for de 12 sidstnævntes vedkommende efter indstilling fra de pågældende organisationer, centralbibliotekarernes repræsentant dog efter indstilling fra centralbibliotekarmødet. Samtlige beskikkelser sker for et tidsrum af 3 år. Skulle de bestående biblioteks- og bibliotekarorganisationer opløses, eller skulle der opstå foreninger eller institutioner, der må sidestilles med disse, afgør ministeren, hvorledes der skal forholdes ved valget af de pågældende medlemmer af biblioteksrådet.

Stk. 3. Biblioteksrådet sammenkaldes til møde, så ofte ministeren eller biblioteksdirektøren anser det for nødvendigt, dog mindst 2 gange årligt. Endvidere skal rådet indkaldes til møde, når mindst 5 medlemmer forlanger det.

Stk. 4. Det årlige budget forelægges af biblioteksdirektøren for rådet, før det ind-

sendes til ministeren for kulturelle anliggender.

Stk. 5. Rådet skal af ministeren for kulturelle anliggender høres om sager af principiel betydning for det i denne lov omhandlede biblioteksvæsen, ligesom rådet af egen drift kan gøre indstilling til ministeren om sådanne spørgsmål.

Kapitel 7.

Slutningsbestemmelser.

§ 22. Ministeren for kulturelle anliggender udfærdiger efter indstilling fra biblioteksdirektøren og biblioteksrådet, for skolebibliotekernes vedkommende efter forhandling med undervisningsministeren, en bekendtgørelse om lovens gennemførelse. Bekendtgørelsen kan tillige indeholde nærmere bestemmelser om folkebibliotekernes indretning og virksomhed, herunder vejledende retningslinjer for lokaler, personale og bogbestand m. v. for de forskellige bibliotekstyper.

§ 23. Loven træder i kraft den 1. april 1965.

Stk. 2. I finansåret 1965-66 kan der til intet bibliotek ydes lavere statstilskud, end biblioteket ville have oppebåret i samme finansår i henhold til reglerne i bekendtgørelse nr. 128 af 16. april 1959 af lov om folkebiblioteker.

Stk. 3. Lov om folkebiblioteker, jfr. bekendtgørelse nr. 128 af 16. april 1959, ophæves.

Stk. 4. Loven optages til revision senest i folketingssamlingen 1969/70.

§ 24. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget.

På initiativ af Danmarks Biblioteksforening og de ledende biblioteksembedsmænd indkaldte ministeriet for kulturelle anliggender i september 1962 til en rundbordskonference med det formål at gøre problemerne inden for dansk biblioteksvæsen som helhed til genstand for en generaldebat. I konferencen deltog repræsentanter for de videnskabelige og faglige biblioteker, folkebibliotekerne og Danmarks Biblioteksskole, for biblioteksvæsenets organisationer og for kommuner, amter og de interesserede ministerier. Som et umiddelbart resultat af forhandlingerne nedsattes et samarbejdsudvalg mellem de videnskabelige biblioteker og folkebibliotekerne, og i øvrigt anmodede man rigsbibliotekaren, biblioteksdirektøren og rektor for Danmarks Biblioteksskole om sammen med mindre udvalg og arbejdsgrupper at arbejde videre med problemerne inden for hver sine områder og fremkomme med indstilling om de lovændringer og andre former for nyordninger, som måtte anses for påkrævede.

Fra biblioteksdirektøren har ministeriet derefter modtaget et i samarbejde med en række udvalg udarbejdet forslag til ny lov om folkebiblioteker. Da en ændring af biblioteksloven af mange grunde må anses for presserende og af hensyn til kommunernes dispositioner først kan træde i kraft med ret langt varsel, jfr. forslaget § 23, forelagde ministeriet i december 1963 dette forslag for en ny rundbordskonference, hvortil var indbudt de samme som til konferencen i 1962.

På basis af biblioteksdirektørens forslag og de på rundbordskonferencen i december 1963 fremsatte synspunkter har ministeriet udarbejdet det foreliggende lovforslag, hvis hovedpunkter er følgende:

Formålsbestemmelsen ændres, sådan at bibliotekerne foruden med bøger kan arbejde med andet egnet materiale, hvorved først og fremmest er tænkt på grammofonplader, lyd- og billedbånd og lignende audio-visuelt materiale.

Der stiles mod *større biblioteksenheder* end nu. Efter den gældende lov er der mulighed for at oprette biblioteker med et sogn eller et skoledistrikt som virkeområde, men efter forslaget skal en kommune være det mindste virkeområde, og der animeres i øvrigt til oprettelse af biblioteksforbund mellem 2 eller flere kommuner overalt, hvor en sådan ordning er hensigtsmæssig. Også centralbiblioteksområderne foreslås udvidet, sådan at de normalt følger amtsgrænserne.

Fri låneret indføres. For tiden er det kun beboerne inden for et biblioteks virkeområde, der har ret til gratis hjemlån (lovens § 2 d), men for at lette biblioteksbenyttelsen for så mange som muligt, vil det være hensigtsmæssigt, at man, hvis det falder bekvemst, kan benytte det bibliotek, der ligger ved arbejdsstedet eller under en sommerferie på ferieopholdsstedet.

Bl. a. for at hindre misbrug af denne frie låneret finder man det nødvendigt, at de forholdsvis få kommuner, der endnu ikke har noget folkebibliotek, bliver *forpligtet* til at træffe en ordning, sådan at de i det mindste yder et bidrag til en anden kommune efter nærmere aftale for betjening gennem dennes biblioteksvæsen. Som frist for etablering af en passende biblioteksbetjening (eller oprettelse af eget bibliotek) foreslås 5 år.

Skønt ca. 50 pct. af landets biblioteker for tiden er selvejende eller ejet af en biblioteksforening, er det i realiteten kommunerne, der opretholder også disse biblioteker gennem ydelse af væsentlig større tilskud, end de får fra privat side. I konsekvens af, at der pålægges kommunerne ansvar for, at der altid er et folkebibliotek i kommunen, bør nye biblioteker ikke kunne oprettes som selvejende, og de bestående *selvejende biblioteker* bør kun kunne fortsætte som sådanne, hvis en biblioteksforening yder et tilskud, der i forbindelse med andre private tilskud kan dække en vis større del, her foreslået fastsat til $\frac{1}{6}$, af deres udgifter.

En kommunes folkebibliotek skal være *en enhed*. Der vil ikke som efter den gældende ordning kunne opretholdes et selvstændigt børnebibliotek ved siden af folkebiblioteket, men børnebiblioteket skal være en afdeling af dette, sådan at tilskuddet beregnes for folke- og børnebiblioteket under ét, og deres fælles udgiftsramme er afgørende for, hvornår tilskudsprocenten går ned fra 45 til 30. Skolebiblioteker indgår ligeledes i den fælles udgiftsramme, men er at betragte som et led i det kommunale skolevæsen.

Tilskudsreglerne ændres, sådan at tilskud ydes med en bestemt procent af bibliotekets *udgifter* i stedet for som nu af de faste stedlige tilskud. Yderligere foreslås det, at tilskud udbetales på grundlag af budget i *samme finansår*, for hvilket det er beregnet, medens det hidtil har været udbetalt på grundlag af de stedlige tilskud i det foregående finansår. Aftrappingsgrænsen foreslås

F. t. l. om folkebiblioteker m. v.

samtidig hævet fra 25.000 kr. i stedlige tilskud (svarende til ca. 45.000 kr. i samlede udgifter) til samlede udgifter på 275.000 kr. (svarende til en stedlig andel på 150.000 kr.).

For *centralbibliotekernes* vedkommende foreslås amterne inddraget i tilskudsydelsen efter fastere regler end hidtil, sådan at det særlige tilskud til oplandsarbejdet, hvis maksimum er fastsat sådan, at det normalt skulle dække hele udgiften ved dette arbejde, afholdes af staten og amtet i forening.

Om *skolebiblioteker*, der ikke er nævnt i den gældende lov, indeholder forslaget en række nærmere regler, der fastslår skolebibliotekets placering som et led i det kommunale skolevæsen, men i nært samarbejde med folkebibliotekerne. Disse regler er udarbejdet i samarbejde med undervisningsministeriet.

I øvrigt henviser man for så vidt angår den nærmere begrundelse for de her nævnte og andre ændringer til de følgende bemærkninger til de enkelte paragraffer i lovforslaget, og for så vidt angår forslagets økonomiske konsekvenser til det særlige bilag herom.

Til § 1.

I denne bestemmelse fastslås, at det er folkebibliotekernes formål at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet ved at stille bøger og andet egnet materiale vederlagsfrit til rådighed. Den nugældende lovs § 1 nævner udelukkende litterært materiale som middel til opfyldelse af folkebibliotekernes formål. Der har imidlertid som en naturlig følge af den almindelige udvikling været fremsat stærke ønsker om at få anerkendt andet egnet materiale som middel til opfyldelse af bibliotekernes formål og derigennem berettiget til stats-tilskud. Det drejer sig om musikplader, lyd- og billedbånd, lysbilleder m. v. Af disse audiovisuelle hjælpemidler har hidtil kun udgifter til filmapparater og læseapparater til mikrofilm været anerkendt som stats-tilskudsberettiget; i praksis har endvidere musikaler og billedsamlinger været indkøbt og benyttet i bibliotekerne gennem længere tid. Audiovisuelle hjælpemidler anvendes imidlertid i langt større udstrækning i udenlandske biblioteker og må i dag indgå som en naturlig bestanddel af det moderne folkebibliotek, ikke mindst af hensyn til bibliotekets kontakt med det øvrige folkeoplysende arbejde, som i stigende grad gør brug af dette materiale i sin virksomhed.

Lovens formålsparagraf foreslås derfor ændret derhen, at også andet egnet materiale godkendes som middel til opfyldelse af folkebibliotekernes formål, hvilket vil gøre det muligt for bibliotekerne

at opnå statstilskud til anskaffelse af dette materiale.

Til § 2.

Stk. 1.

Den nuværende lovs § 3, stk. 4, fastsætter, at et biblioteks normale virkeområde skal være en købstad eller et sogn. Dette område foreslås fremtidig udvidet til at omfatte en kommune eller et biblioteksforbund. Denne ændring skal sammenholdes med bestemmelsen i § 3, stk. 1, som forpligter kommuner, der har indgået fuldstændigt skoleforbund, til i fællesskab at drive et bibliotek. Ved et biblioteksforbund forstås det forhold, at to eller flere kommuner i fællesskab opretholder et bibliotek, der varetager den fulde biblioteksbetjening af de implicerede kommuners hele område. Der er ved disse bestemmelser taget hensyn til den igangværende udvikling i retning af større administrative enheder i landdistrikterne. Bestemmelserne vil endvidere lette overgangsvanskelighederne, når kommunal-lovskommissionens forslag til sammenlægning af kommuner skal realiseres samt understrege betydningen af et nært samarbejde mellem skole og bibliotek.

Stk. 2.

Adgang til vederlagsfrit hjemlån fra biblioteket har i øjeblikket alle beboere inden for dets virkeområde. Kun centralbibliotekerne pålægges pligt til at udlåne bøger uden for deres særlige område (hjemstedskommunen). I praksis har dog også andre biblioteker hidtil, gratis eller mod en ubetydelig betaling, udlånt bøger til beboere i hjemstedskommunens naturlige opland.

I overensstemmelse med, hvad der således allerede til en vis grad er gældende, foreslås det at optage en ny bestemmelse, hvorefter alle folkebiblioteker foruden at betjene virkeområdet beboere tillige skal stå til rådighed for andre, der ønsker at benytte det. Bestemmelsen tilsigter i første række at lette adgangen til bibliotekerne for store grupper af medborgere, som mest bekvemt vil kunne benytte andre biblioteker end hjemstedskommunens, men vil tillige give en bedre udnyttelse af det eksisterende net af biblioteker og den samlede bogbestand. Ordningen skal umiddelbart gælde for alle med fast bopæl i Danmark. For andre kan nærmere regler for biblioteksbenyttelse fastsættes i bibliotekets reglement, f. eks. i form af en kautionsordning.

De største problemer ved indførelsen af den foreslåede ordning findes i Storkøbenhavn, hvor befolkningen i betydelig udstrækning arbejder og bor i forskellige kommuner. Med henblik på undersøgelse af, hvorledes den fri låneret vil virke i det

storkøbenhavnnske område, har samtlige kommuner i dette område, som har biblioteker med heltidsbeskæftiget personale, imidlertid vedtaget forsøgsvis at indføre denne ordning i perioden 1. september 1963-31. august 1964.

Da der i enkelte tilfælde kan blive tale om overgangsvanskeligheder, foreslås det at indføje en bestemmelse, som giver biblioteksdirektøren mulighed for at godkende en begrænsning af forpligtelsen til at stille biblioteket til rådighed for alle, der ønsker at benytte det. Overgangsvanskeligheder vil især kunne tænkes i de kommuner, der grænser op til kommuner, som ved lovens ikrafttræden ikke har noget godkendt folkebibliotek. Det vil endvidere kunne forekomme, at geografisk eller trafikalt særligt velbeliggende biblioteker samt specialafdelinger vil blive forholdsvis hårdt belastede. Det kan i denne forbindelse anføres, at den omtalte forsøgsordning for Storkøbenhavns vedkommende ikke omfatter direkte udlån fra Københavns kommunes hovedbiblioteks afdeling for voksne, ligesom lån af grammofonplader er undtaget fra ordningen.

Stk. 3-4.

Spørgsmålet om filialer berøres kun flygtigt i den nuværende bibliotekslovgivning. Det bør imidlertid tilstræbes, at der oprettes filialer i langt større omfang end i øjeblikket til betjening af de mennesker, som af forskellige årsager ikke har mulighed for at låne i de eksisterende biblioteker. Filialer bør normalt oprettes, så snart størrelsen af bibliotekets virkeområde, kommunikationerne inden for dette eller områdets geografiske udformning gør det umuligt at betjene befolkningen fra ét bibliotekslokale. Filialer kan også oprettes på steder, hvor et større antal mennesker regelmæssigt mødes eller opholder sig.

Da det kommunale folkebibliotek ud fra en økonomisk og faglig betragtning bør omfatte al biblioteksvirksomhed i virkeområdet, som ikke henhører under de videnskabelige bibliotekers område, foreslås optaget en bestemmelse, hvorefter biblioteket kan oprette og drive afdelinger i virksomheder og institutioner inden for dets virkeområde eller træffe aftale om biblioteksmæssigt samarbejde med sådanne.

Sådanne afdelinger bør dog kun oprettes af kommunale biblioteker med heltidsbeskæftiget personale. Findes et sådant bibliotek ikke i kommunen, bør disse afdelinger være filialer af det centralbibliotek, i hvis virkeområde de er beliggende.

Endelig kan der, hvor der ikke findes basis for oprettelse af egentlige filialer, træffes aftale med

institutioner, virksomheder, skoler m. v. om et biblioteksmæssigt samarbejde af større eller mindre omfang.

Til § 3.

Det har været et særkende for dansk biblioteksvæsen, at dets udvikling fra den første begyndelse til den nuværende næsten fuldstændige dækning af landet med folkebiblioteker har hvilet på frivillighedens grund. Fra den første bibliotekslov af 1920 til loven af 27. maj 1950 har det beroet på det stedlige initiativ, om der blev oprettet bibliotek i en kommune, og loven af 1950 byggede videre herpå, når den indførte en bestemmelse om, at en biblioteksløse kommune skulle indrette et stats-tilskudsberettiget bibliotek, hvis der fremsattes ønske herom fra mindst 10 pct. af kommunens folketingsvælgere.

Selv om de hidtidige bestemmelser således ikke umiddelbart har pålagt kommunerne pligt til at etablere nogen biblioteksbetjening for deres beboere, har den lokale interesse herfor dog været så stor, at der i øjeblikket kun findes 114 kommuner uden noget bibliotek for voksne. Heraf har kun 29 kommuner over 1.000 indbyggere, og af denne gruppe har igen kun 7 kommuner mere end 2.000 indbyggere. Størstedelen af de biblioteksløse kommuner vil således ikke være i stand til alene at opretholde et tilfredsstillende bibliotek, ligesom det må antages, at en del af disse kommuner på længere sigt vil gå ind i større kommunale enheder.

For nu at få draget også de sidste kommuner med ind i det landsomspændende net af folkebiblioteker og derved bl. a. sikre gennemførelsen af den frie låneret, foreslås det imidlertid, at enhver kommune i fremtiden skal være forpligtet til — alene eller i fællesskab med andre kommuner — at opretholde et folkebibliotek eller i det mindste, jfr. forslaget § 3, stk. 2, at træffe aftale med en anden kommune om betjening gennem dennes biblioteksvæsen. Der gives de biblioteksløse kommuner en frist indtil 1. april 1969, jfr. § 3, stk. 4, til at opfylde denne bestemmelse.

Forpligtelsen skal påhvile *kommunerne*. Allerede den gældende lovs § 3, stk. 1, fastslår kommunernes ansvar for bibliotekets drift, idet den bestemmer, at kommunen skal yde et tilskud af en sådan størrelse, at det i forbindelse med andre stedlige tilskud samt statens tilskud er tilstrækkeligt til at opretholde et godkendt bibliotek, en forpligtelse, som flertallet af større kommuner med biblioteker med heltidsbeskæftiget personale allerede på daværende tidspunkt frivilligt havde påtaget sig. Med hensyn til ejendomsforholdet fastslår den gældende lovs § 2 a, at biblioteket skal være kommunalt eller selv-

ejende eller ejet af en forening med offentlig biblioteksdrift som hovedformål. Børnebiblioteker i folkeskoler skal dog være kommunale, jfr. § 3, stk. 6.

Da hovedansvaret for, at der findes et tidssvarende folkebibliotek, således i en årrække har påhvilet kommunen, forekommer det naturligt at foreslå, at folkebibliotekerne nu som hovedregel skal være kommunale. Dette er tillige i overensstemmelse med den udvikling, der allerede er i gang. Det kan således anføres, at i 1953-54 var 32 pct. af bibliotekerne kommunale, medens det tilsvarende tal pr. 15. oktober 1963 er 50 pct. Denne udvikling fortsætter stadig, idet næsten alle nyoprettede biblioteker er kommunale, ligesom der ved reorganisationer af biblioteker som regel sker overgang til kommunal drift.

Selv hvor der findes et selvejende eller forenings-ejet bibliotek, er det i almindelighed kommunen, der yder langt den største del af det stedlige bidrag til bibliotekets drift, og i sådanne tilfælde vil det være rimeligt, at kommunen også overtager det formelle ansvar for bibliotekets drift. Af hensyn til de biblioteksforeninger, der stadig er i stand til at yde tilskud af væsentlig betydning for bibliotekernes drift, er det dog i stk. 3 foreslået, at biblioteker fortsat kan være selvejende eller forenings-ejede, hvis biblioteksforeningens tilskud i forbindelse med andre private tilskud dækker mindst en sjettedel af bibliotekets samlede udgifter. Da der kun skal kunne ydes statstilskud til ét bibliotek i hver kommune, jfr. § 5, stk. 1, er det dog kun de selvejende biblioteker, hvis virkeområde ved lovens ikrafttræden var én kommune, der kan fortsætte deres virksomhed som statstilskudsberettiget folkebibliotek. For dog at sikre kommunalbestyrelsen en rimelig indflydelse på de selvejende bibliotekers drift foreslås det at disse skal ledes af en bestyrelse, hvori kommunalbestyrelsen er repræsenteret med mindst to medlemmer.

Som hovedregel skal *hver kommune* have sit bibliotek, dog at der overalt, hvor det er praktisk, bør indgås biblioteksforbund (jfr. bem. til § 2, stk. 1) mellem to eller flere kommuner. Mellem kommuner, der har indgået fuldstændigt skoleforbund, vil det af hensyn til samarbejdet mellem folkebibliotek og skolebibliotek være nødvendigt, at der også indgås biblioteksforbund, og dette foreskrives derfor i forslaget. Der findes imidlertid kommuner, hvor særlige forhold bevirker, at det vil være uhensigtsmæssigt at opretholde et selvstændigt bibliotek, f. eks. landkommuner, der grænser umiddelbart op til en købstadkommune. Befolkningen i sådanne landkommuner er ofte erhvervsmæssigt og kulturelt knyttet så stærkt

til købstaden, at det vil være vanskeligt og økonomisk at etablere lokale foretagender, herunder bibliotek i landkommunen. Da der normalt ikke mellem købstaden og landkommunen eksisterer en jævnbyrdighed, som kan motivere dannelsen af et biblioteksforbund, bør der i stedet indgås en overenskomst mellem kommunerne, som fastlægger biblioteksbetjeningens form, omfang og den økonomiske godtgørelse herfor. Det foreslås derfor, at biblioteksdirektøren, hvor særlige forhold gør sig gældende, skal kunne godkende, at kommunens forpligtelse til at opretholde et folkebibliotek opfyldes ved overenskomst med en anden kommune om betjening gennem dennes biblioteks-væsen. Det er en forudsætning for godkendelse af en sådan ordning, at den kommune, der fritages for pligten til at opretholde et selvstændigt bibliotek, yder et beløb til biblioteksbetjeningen, som er tilstrækkeligt til, at biblioteksvirksomheden kan indrettes i overensstemmelse med de gældende normer.

Folkebiblioteket skal have *afdelinger for såvel børn som voksne*. Etableringen af et skolebibliotek fritager ikke kommunen for at opretholde en børnebiblioteksafdeling i folkebiblioteket, idet der her er tale om to forskellige opgaver, en skolemæssig og en biblioteksmæssig, som gensidig supplerer hinanden i forbindelse med børnenes uddannelse og udvikling. Bestemmelsen må ses i sammenhæng med § 3 a, stk. 3, i undervisningsministeriets bekendtgørelse af 12. januar 1961 om gennemførelse af lov om folkebiblioteker, hvorefter der i folkebibliotekernes bogvalg inden for alle områder skal tages hensyn til den for børn og unge egnede litteratur.

Efter den gældende lovs § 3, stk. 4, kan der normalt kun ydes tilskud til *ét bibliotek* i hver købstad eller hvert sogn, men der er dog mulighed for at yde tilskud til selvstændige biblioteker inden for mindre områder såsom et skoledistrikt eller andet mindre område. Sådanne mindre områder bør i fremtiden betjenes gennem filialer af kommunens hovedbibliotek, jfr. forslagets § 2, stk. 3, og det foreslås derfor i § 5, stk. 1, uden modifikationer fastsat, at statstilskud kun kan ydes til ét folkebibliotek i hvert virkeområde. Hermed bortfalder også den adgang, der siden biblioteksloven af 1931 har været til at yde statstilskud til selvstændige kommunale børnebiblioteker i folkeskoler, uanset om der fandtes andre statsunderstøttede biblioteker inden for det pågældende område, jfr. den nugældende bibliotekslovs § 3, stk. 6. Der var med denne bestemmelse næppe tænkt på den mulighed, som på grund af aftrapningsreglerne for statstilskuddet forelå for de

større biblioteker til at udskille deres folkebibliotekers børneafdelinger som selvstændige biblioteker og herved opnå større statstilskud. En sådan deling kan bl. a. medføre et kompliceret administrativt apparat, hvorfor man da også hidtil i mange tilfælde i praksis har administreret de to biblioteker under ét. Motiveringen for denne formelle todeling har som oftest været opnåelse af et forøget statstilskud (maksimalt 10.000 kr. i de større kommuner), og da det foreliggende lovforslag rykker aftrappingsgrænsen væsentligt i vejret, jfr. forslaget § 5, vil der ikke være samme grund til at bibeholde en sådan deling, men børnebiblioteker bør i alle tilfælde være en del af kommunens samlede biblioteksvæsen. Dette vil igen medføre, at selvejende biblioteker ikke kan opretholdes med statstilskud i kommuner, hvor der ved siden af det selvejende bibliotek for voksne findes et kommunalt børnebibliotek.

Til § 4.

Efter den gældende bibliotekslovs § 2 skal hvert bibliotek have en vedtægt, der skal indeholde bestemmelser om bibliotekets styrelse og virkeområde og være godkendt af biblioteksdirektøren i henhold til regler fastsat af ministeren. Lovens § 2 f fastsætter, at bibliotekets arbejdsplan skal være godkendt af biblioteksdirektøren.

I undervisningsministeriets bekendtgørelse af 12. januar 1961 om gennemførelse af biblioteksloven er det i § 2 fastsat, at vedtægten skal indeholde bestemmelser om bestyrelsen, den ledende bibliotekars lønning, ansættelses- og afskedigelsesvilkår samt hans virksomhed, bibliotekets område, forsikringen af bibliotekets ejendele, bibliotekets regnskab og bibliotekets overgang til kommunen, hvis et selvejende biblioteks virksomhed opføres.

Arbejdsplanen skal i henhold til samme bekendtgørelses § 3 indeholde bestemmelser om bogkøbet, indbindingen, kassation, udlån, kataloger, personalet, budgettet og regnskabet og læsesale.

Af disse punkter er en del nu fastlagt i loven ved almindelige bestemmelser, medens andre er henlagt til de enkelte kommuners afgørelse på lignende måde som for andre kommunale institutioners vedkommende. De resterende foreslås nu samlet i en vedtægt, som godkendes af biblioteksdirektøren, og som skal indeholde oplysning om bibliotekets virkeområde, ejendomsforhold og styrelse. Med hensyn til styrelsen vil vedtægten kunne fastsætte, at der — som det hidtil har været tilfældet — skal nedsættes en særlig biblioteksbestyrelse. I øvrigt

skal vedtægten for biblioteker med heltidsbeskæftiget personale indeholde bestemmelser om personalemøder og bogvalgets organisation.

Under hensyn til de senere års forøgelse af personalet i bibliotekerne er der opstået et behov for fastere rammer for møder, hvor personalet kan informeres om bibliotekets forhold og få lejlighed til at ytre sig om principielle og aktuelle spørgsmål vedrørende bibliotekets drift. Bestemmelserne om bogvalgets organisation og arbejdsfordelingen bør i første række tilsigte at udnytte den samlede bibliotekariske sagkundskab blandt personalet på den mest hensigtsmæssige måde. De foreslåede nye bestemmelser om personalemøder og bogvalgets organisation vil i adskillige større biblioteker kun være en kodificering af hidtidig praksis.

Til § 5.

Stk. 1.

Ifølge den gældende bibliotekslovs § 5 a yder staten til hvert bibliotek et grundtilskud, der i forhold til de faste stedlige tilskud til biblioteket i det forrige finansår udgør 80 pct. af indtil 25.000 kr. og 40 pct. af beløb herudover. Denne ordning har i tidens løb vist sig at være behæftet med alvorlige ulemper. Princippet med statstilskud i forhold til forrige års stedlige tilskud giver store udsving i statstilskuddene med deraf følgende ujævn budgetlægning for kommunerne, den lave aftrappingsgrænse virker hæmmende for ekspansionen i de mellemstore og store biblioteker og hindrer sammenlægning af biblioteker og oprettelse af biblioteksforbund. Statstilskuddets beregning på grundlag af bibliotekernes indtægter i det afsluttede regnskabsår og udbetaling året efter er desuden til stor ulempe for kommunerne.

Den nuværende ordning foreslås derfor afløst af en ordning, hvorefter statens tilskud fastsættes i forhold til bibliotekets udgifter i henhold til et af kommunalbestyrelsen godkendt budget, således at tilskuddet udbetales i det løbende driftsår og reguleres endeligt efter dettes afslutning på grundlag af regnskab.

En sådan ordning vil udelukke de uheldige bølgebevægelser i statstilskuddene og imødekomme et udtalt kommunalt ønske om at overgå til beregning af statstilskuddet på grundlag af godkendte budgetter i stedet for regnskaber.

Som grundlag for beregningen af statens driftstilskud foreslås som hidtil bibliotekets samlede driftsudgifter. En snæver fastlæggelse af beregningsgrundlaget f. eks. til bibliotekets bog-, løn- og lokalekonti har været overvejet, men må betrag-

tes som uhensigtsmæssig, bl. a. fordi en kontobunden tilskudsberegning vil kunne virke hæmmende på den ligelige udbygning af alle sider af bibliotekets virksomhed. Bibliotekets andel i kommunens udgifter til regnskabsføring m. v. må også kunne medregnes efter nærmere regler fastsat af ministeren efter forhandling med de kommunale organisationer. Anlægsudgifter skal derimod ikke kunne medregnes.

Med de samlede driftsudgifter som tilskudsgrundlag har man ikke anset det for nødvendigt at give særlige bestemmelser om bibliotekarernes lønforhold, idet der på grundlag af de gældende økonomiske vejlednings bestemmelser (undervisningsministeriets vejledninger af 23. oktober 1951 og 18. marts 1953) og som følge af forhandlingerne i forbindelse med lønreformen i 1958 er skabt ensartede lønforhold for bibliotekarerne ved de kommunale biblioteker, og de bibliotekarer, der i øjeblikket er ansat ved selvejende biblioteker, reelt har samme løn-, pensions- og ansættelsesforhold som de kommunalt ansatte.

I princippet måtte man anse det for ønskeligt at fastsætte en ensartet procent for statens tilskud til samtlige biblioteker, og denne procent måtte, for at de mindre biblioteker ikke skulle lide nogen nedgang i statstilskud, mindst svare til de nuværende 80 pct. af de stedlige tilskud, d. v. s. ca. 45 pct. af udgifterne. Økonomiske betragtninger taler dog for, at de største biblioteker ikke på én

gang får en betydelig forhøjelse af deres statstilskud, som en sådan ordning ville medføre, og det foreslås derfor, at man i stedet for helt at slette aftrappingsgræsen flytter den et stykke opad. Man er herved blevet stående ved en grænse på 275.000 kr. i budgetterede udgifter svarende til en „stedlig andel“ på 150.000 kr. Med aftrappingsgræsen fastlagt her vil statens merudgift til ordinære driftstilskud til folkebibliotekerne udgøre ca. 4,6 mill. kr., og man ville derved råde bod på, at alene den siden sidste lovændring skete prisudvikling har ført en række biblioteker op over aftrappingsgræsen, ligesom forslaget om ansættelse af faguddannet bibliotekar ved de mellemstore biblioteker (forslagets § 6, stk. 2) herefter ikke vil føre disse biblioteker ud over græsen. Samtidig gives der kompensation for den tilskudsmæssige fordel, der hidtil har kunnet opnås ved at holde børne- og voksenbibliotek i samme kommune som 2 adskilte biblioteker (maksimalt 40 pct. af 25.000 kr. eller 10.000 kr.), og mindre kommuner behøver ikke at tage tilskudsmæssige hensyn, når de overvejer at indgå biblioteksforbund. Imidlertid må det anses for så betydningsfuldt, at der indgås biblioteksforbund eller træffes andre fælleskommunale aftaler om biblioteksbetjening overalt, hvor det af praktiske og økonomiske grunde er hensigtsmæssigt, at man heller ikke mener, at de større kommuner af tilskudsmæssige hensyn bør udelukkes fra at træffe sådanne ordninger, og det er derfor foreslået, at aftrappingsgræsen i sådanne

Folkebibliotekernes tilskud 1947-63.

Finansår	Kommunale tilskud	Statstilskud	I alt	Statstilskudets andel
	Kr.	Kr.	Kr.	pct.
1947-48	8.142.786	3.423.207	11.565.993	29,6
1948-49	9.400.928	3.786.964	13.187.892	28,7
1949-50	10.411.058	4.035.161	14.446.219	27,9
1950-51	10.742.369	6.231.943	16.974.312	36,7
1951-52	11.146.207	6.438.045	17.584.252	36,6
1952-53	12.901.184	6.982.935	19.884.119	35,1
1953-54	13.675.225	7.946.017	21.621.242	36,8
1954-55	15.223.094	8.563.973	23.787.067	36,0
1955-56	17.421.636	9.214.980	26.636.616	34,6
1956-57	19.205.762	10.051.860	29.257.622	34,4
1957-58	21.413.176	11.096.888	32.510.064	34,1
1958-59	24.650.732	12.063.167	36.713.899	32,9
1959-60	25.642.798	15.735.155	41.377.953	38,0
1960-61	27.871.557	16.129.633	44.001.190	36,7
1961-62	34.379.102	17.875.470	52.254.572	34,2
1962-63	39.592.975	21.223.920	60.816.895	34,9

tilfælde kun kommer til anvendelse i det omfang, den ville komme det, hvis tilskud beregnedes for hver kommune for sig.

En kommunes folkebibliotek og skolebiblioteker betragtes ved beregningen af statstilskud som en enhed, jfr. lovforslaget § 15, medens statstilskud til de i henhold til forslaget § 16 oprettede fælleskommunale samlinger af klassesæt m. v. skal beregnes særskilt for den fælleskommunale samling og det centralbibliotek, i tilslutning til hvilket den er oprettet. En sådan fælleskommunal samling betragtes dog som ét bibliotek og ikke som et biblioteksforbund el. lign., jfr. forslaget § 16, stk. 4.

Det har været et hovedsynspunkt ved tilskudsbestemmelsernes udformning, at man ønskede at sikre bibliotekerne en udvidet statsstøtte til deres virksomhed, men samtidig har man lagt vægt på, at denne støtte virkelig skulle komme bibliotekerne til gode og ikke blot virke som en afbalancering af forholdet mellem stat og kommune, sådan at de kommunale udgifter gik tilsvarende ned. At dette ikke vil blive tilfældet, fremgår imidlertid med meget stor sandsynlighed af omstående tabel, der viser forholdet mellem kommunale tilskud og statstilskud i årene før og efter de 2 seneste lovreguleringer i 1950 og 1959, som begge flyttede aftrapningsgrænserne opad. Som det vil ses, har kommunernes tilskud absolut set været stigende gennem hele perioden, og indførelsen af de forbedrede tilskudsregler har kun ført til en forhøjelse af statens procentvise andel, som igen har været jævnt faldende i årene efter lovrevisionerne.

Stk. 2.

Særlige statstilskud, der ydes biblioteket til bestemte formål, f. eks. med hjemmel i lovforslaget § 18, må for at undgå dobbelt refusion af de dertil svarende udgifter fradrages inden beregningen af det ordinære statstilskud.

Stk. 3.

Da mange biblioteker er beliggende i skoler eller andre kommunale ejendomme, og det ikke kan overlades til kommunerne frit at bestemme, med hvilket beløb lokaleudgiften i så fald skal indgå på bibliotekets budget, har man fundet det nødvendigt at opretholde den hidtidige bestemmelse om, at der i sådanne tilfælde skal fastsættes en lokaleværdi efter nærmere regler. Om de gældende regler på dette punkt henvises til ministeriets bekendtgørelse af 29. maj 1962 om vurdering af biblioteklokaler. Med hensyn til lys og varme godkendes i almindelighed regningsbeløb; hvor regning ikke foreligger, fastsættes værdien med hensyntagen til areal og åbningstider.

Stk. 4.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 5 a, 5. pkt. Om de nærmere regler henvises til undervisningsministeriets bekendtgørelse af 16. januar 1960.

Til § 6.

Stk. 1.

Såfremt biblioteksarbejdet udføres af en eller flere heltidsbeskæftigede personer, skal bibliotekets leder være faguddannet bibliotekar, medmindre biblioteksdirektøren på samme måde som hidtil finder det forsvarligt under særlige omstændigheder at meddele en tidsbegrænset dispensation, jfr. stk. 3 samt den gældende bekendtgørelse § 2, b, stk. 6.

Stk. 2.

Bestemmelsen om, at der ved biblioteker i kommuner (biblioteksforbund) med over 4.000 indbyggere senest 1. april 1969 skal være ansat en heltidsbeskæftiget bibliotekar samt den nødvendige medhjælp, er ny.

Erfaringen viser, at fuldt udbyggede biblioteker har et årligt udlån på ca. 10 bind pr. indbygger, hvilket i et virkeområde på 4.000 indbyggere svarer til et årligt udlån på ca. 40.000 bind. Et udlån af dette omfang nødvendiggør ansættelsen af en heltidsbeskæftiget bibliotekar samt medhjælp svarende til én personaleenhed. Til vurdering af bestemmelsens rækkevidde kan anføres, at der findes 33 kommuner med over 4.000 indbyggere, som ikke har heltidsbeskæftiget personale, at kommunallovskommissionen inden for en 5-årig periode forventer et større antal frivillige kommunesammenlægninger, samt at der i øjeblikket eksisterer 13 fuldstændige skoleforbund med over 4.000 indbyggere.

Til § 7.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 2 a, bortset fra, at ansættelse af ledende bibliotekar fremtidig skal ske efter forhandling med biblioteksdirektøren i biblioteker med heltidsbeskæftiget personale, medens biblioteksdirektørens forhandlingsret i øjeblikket er betinget af størrelsen af bibliotekets statstilskud.

Det foreslås derimod at ophæve bestemmelsen i den nuværende lovs § 2 a, hvorefter centralbibliotekarens person og løn skal godkendes af undervisningsministeren (nu ministeren for kulturelle anliggender), idet bestemmelsen ikke mere har nogen praktisk betydning.

Til § 8.

Den nugældende lov fastsætter ingen regler for centralbiblioteksområdernes afgrænsning. Dette har

medført, at amts- og centralbiblioteksgrænserne i 17 amter ikke er sammenfaldende, og at de nuværende områder er meget tilfældigt afgrænsede.

Da amtskommunerne allerede efter den gældende lovs § 3, stk. 3, skal yde et årligt tilskud til centralbibliotekerne efter disses behov, volder denne mere tilfældige afgrænsning en del vanskeligheder, idet nogle amter i øjeblikket er nødt til at forhandle med op til 5 forskellige centralbiblioteker, ligesom ordningen er upraktisk for centralbibliotekerne, hvoraf 6 har områder, der hver fordeler sig på 3 amter.

Amterne vil ifølge det foreliggende lovforslag, jfr. § 11, få et større ansvar for centralbibliotekernes økonomi. Både af denne årsag og under hensyn til det stadig stigende samarbejde med skolen foreslås det, at centralbiblioteksområderne i fremtiden skal følge amtsgrænserne, således at der normalt findes ét centralbibliotek i hvert amt.

Disse bestemmelser vil medføre, at en række centralbiblioteker i fremtiden må nedlægge deres centralbiblioteksvirksomhed, men dette må også anses for påkrævet, idet en række centralbiblioteker idag er så små, at de ikke er i stand til at opfylde de krav, der stilles til dem. Den stærke udvikling, sognebibliotekerne har gennemgået i de senere år, har medført, at adskillige af disse biblioteker idag har årlige bogkonti på 20.000-30.000 kr. Til sammenligning kan anføres, at 3 af de mindste centralbiblioteker i 1961-62 havde bogkonti på 31.000 kr., 34.000 kr. og 45.000 kr. Hertil kommer, at adskillige af de mindste centralbiblioteker i de senere år har været ude af stand til at opfylde kravene i bekendtgørelsen af 12. januar 1961 § 4 g (om det bibliotekariske personales omfang) og § 4 e (hvorefter læsesalen skal være under kyndigt tilsyn i hele åbningstiden).

Dette forhold kan ventes yderligere understreget i takt med de øgede krav, som den kommende ansættelse af heltidsbeskæftigede bibliotekarer i områdets biblioteker vil stille til alle centralbiblioteker. Den foreslåede ændring af centralbiblioteksområderne kræver adskillige forhandlinger med vedkommende lokale myndigheder og kan derfor først forlanges gennemført i løbet af en kortere årrække.

Til § 9.

Bestemmelsen fastlægger centralbibliotekets opgaver svarende til den gældende lovs § 5 b.

Til § 10.

Centralbibliotekernes bestyrelse rummer i øjeblikket repræsentanter for kommunalbestyrelsen, amtsrådet (amtsrådene) og oplandets sognebiblio-

teker, jfr. bekendtgørelsen af 12. januar 1961 § 4 a. Det vil fremtidig i vedtægten kunne fastsættes, hvordan en evt. bestyrelse skal sammensættes, dog at den skal rumme en repræsentant for amtsrådet.

Der stilles forslag om nedsættelse af et rådgivende kontaktudvalg for hvert centralbibliotek. Dette udvalg, der får til opgave at drøfte principielle og praktiske forhold i oplandsarbejdet, skal bestå af repræsentanter for kommunalbestyrelsen og amtsrådet, amtssekolekonsulenten, overbibliotekaren, oplandsbibliotekaren, den ledende børnebibliotekar samt 3 repræsentanter for områdets biblioteker, valgt blandt bibliotekslederne og eventuelt de lokale bibliotekers bestyrelsesmedlemmer. Udvalget bør afholde mindst 3 møder årligt.

Til § 11.

Stk. 1.

Tilskuddene til centralbibliotekernes oplandsarbejde har hidtil bestået i det særlige centraltilskud og bogbiltilskud i henhold til den gældende bibliotekslovs § 5 b samt amtstilskud i henhold til lovens § 3, stk. 3.

De stadig stigende krav til centralbibliotekernes oplandsafdelinger har ikke kunnet imødekommes med disse tilskud. Statens centraltilskud er ikke pristalsreguleret, og bestemmelsen om, at amtskommunerne skal yde tilskud „under hensyntagen til centralbibliotekernes behov“, har været fortolket meget forskelligt af de forskellige amtsråd.

Dette har bevirket, at centralbibliotekernes hjemstedskommuner — for overhovedet at opretholde en nogenlunde forsvarlig standard i betjeningen af oplandet — har ydet stadig større beløb til dette arbejde. Det samlede underskud, som disse kommuner har dækket for 1961-62, beløb sig til 1,7 mill. kr. og for 1962-63 til 2,1 mill. kr. Af disse beløb har kommunerne ganske vist fået statstilskud efter den almindelige regel i bibliotekslovens § 5 a, men tilbage blev dog ca. 70 pct. som en rent kommunal udgift. Det må derfor anses for påkrævet at indføre faste regler for ydelse af amtstilskud samt pristalsregulere disse såvel som statens tilskud til oplandsarbejdet. Videre må det anses for nødvendigt, at centralbibliotekernes bogkonto forhøjes til varetagelse af visse bogmæssige opgaver, der hidtil har været forsømt i de fleste centralbiblioteker, hvortil kommer, at den effektivisering af biblioteksarbejdet på landet, der foregår i disse år, og som har medført oprettelser af større og mere krævende enheder, stiller stadig stigende krav til centralbibliotekernes bogbestand.

Dette støttes stærkt af udtalelser fra Århus Statsbibliotek på grundlag af undersøgelser, dette biblio-

tek har foretaget af centralbibliotekernes krav til og benyttelse af Statsbibliotekets bogbestand.

Den særlige vandreboogsamling (bogbilsamling, dubletsamling), der endnu findes i visse centralbiblioteker, må kunne afvikles i forbindelse med afskaffelsen af den nuværende bogbilsordning, der består i udbringning af mindre depotsamlinger (50-75 bind) til områdets biblioteker. Denne ordning har ingen betydning mere, efter at sognebibliotekernes egne bogkonti i løbet af de sidste 5-10 år er mangedoblede. Det vil derimod være påkrævet, at alle centralbiblioteker råder over en bil af station-car typen til udbringning af bøger i enkeltlån efter rekvisition.

Efter forslaget skal centralbibliotekstilskuddet udredes af staten og vedkommende amt i forening, og det skal udgøre et beløb svarende til udgiften ved oplandsarbejdet i henhold til særligt budget og regnskab. Som maksimum for centralbibliotekstilskuddet foreslås i overensstemmelse med den hidtidige beregning af statens centraltilskud et fast beløb pr. centralbibliotek og desuden et mindre beløb pr. indbygger; men for at kunne dække den samlede udgift ved et fuldt udbygget centralbiblioteks oplandsarbejde, må beløbene forhøjes til de foreslåede 60.000 kr. pr. bibliotek og 2 kr. pr. indbygger og desuden reguleres i overensstemmelse med loven om et reguleringspristal. Grænsen for medregning i indbyggertallet foreslås sat ved kommuner med 20.000 indbyggere i stedet for som hidtil 15.000, idet det må antages, at også kommuner på mellem 15.000 og 20.000 indbyggere i ret vid udstrækning benytter centralbiblioteket.

Af det samlede centralbibliotekstilskud foreslås det, at staten forlods skal afholde de 2 kr. pr. indbygger i købstæder (under 20.000 indbyggere) i centralbiblioteksområdet, idet man ikke finder at kunne pålægge amterne at betale for den del af oplandsvirksomheden, som kommer købstæderne til gode, ligesom denne betaling ikke kan pålægges de pågældende købstæder selv, uden at deres samlede stilling bliver forringet i forhold til tilstanden under den gældende bibliotekslov. Resten foreslås afholdt med lige store dele af staten og vedkommende amt, jfr. dog nedenfor om den særlige regel i stk. 2 vedrørende Gentofte centralbibliotek.

Udgiften til centralbiblioteksvirksomheden har i henhold til de særlig aflagte regnskaber udgjort følgende beløb for hele landet:

1959-60: 3.365.148 kr.
 1960-61: 3.557.615 kr.
 1961-62: 4.246.525 kr.
 1962-63: 5.175.000 kr.

Den kan i 1963-64 ikke antages at blive mindre end 6 mill. kr. Af disse udgifter har statens andel — herunder såvel det særlige centralbibliotekstilskud som statstilskud af den kommunale underskudsdekning og af andre stedlige tilskud — gennemsnitligt udgjort ca. 45 pct. I 1963-64 må man således anslå statens andel i centralbiblioteksudgifterne til ca. 2,7 mill. kr. Med den foreslåede tilskudsordning vil der i samme år, når man går ud fra det nuværende antal centralbiblioteker, højst blive tale om en statsudgift på 3.500.000 kr., altså en stigning på ca. 800.000 kr., som imidlertid forudsætter, at alle centralbiblioteker har udgifter svarende til maksimumstilskuddet, hvad der ikke foreløbig kan påregnes. Amterne ville under samme forudsætning komme til at udrede 3.100.000 kr. Til sammenligning kan anføres, at medens amternes bidrag til centralbibliotekerne i 1962-63 udgjorde ca. 875.000 kr., er det i 1963-64 steget til 1.600.000 kr. og forventes i 1964-65 at komme op på ca. 2 mill. kr.

En forhøjelse af centralbibliotekernes samlede tilskud som den foreslåede forekommer rimelig, når hensyn tages til de øgede krav, der vil blive stillet til disse bibliotekers bogbestand og betjening af områdets biblioteker. Det skal dog bemærkes, at efter de nugældende regler indgår i beregningen af oplandsudgiften også udgiften ved udlån til enkeltlånere i centralbibliotekets område uden for hjemstedskommunen. Forpligtelsen til at betjene disse lånere vil, såfremt den frie låneret (forslagets § 2, stk. 2) indføres, ikke mere alene gælde centralbibliotekerne, der i så fald heller ikke vil have krav på særligt tilskud til denne del af virksomheden. Dette vil dog sandsynligvis i væsentlig og stigende grad blive opvejet af en særdeles betydelig forøgelse af antallet af rekvisitionslån til områdets biblioteker som følge af disses overgang fra deltids- til heltidsbiblioteker.

Stk. 2.

Centralbiblioteksvirksomheden i Københavns amt har ændret sig på afgørende måde, således at den i stigende grad har fået overcentralkarakter. På grund af denne udvikling, der skyldes omegnskommunernes vækst og bibliotekernes udbygning, foreslås etableret et samarbejdsudvalg omfattende alle folkebiblioteker i Københavns amt, København og Frederiksberg til løsning af visse fællesopgaver for disse biblioteker. Samarbejdsudvalget administrerer statens tilskud til dette formål, jfr. bemærkningerne til stk. 3.

Centralbiblioteket for Københavns amt modtager herefter intet statstilskud til centralbiblioteksvirksomheden, mens Københavns amt yder et tilskud svarende til det højeste amtstilskud, der efter de i

stk. 1 nævnte regler ydes til noget andet centralbibliotek. Dette må anses for rimeligt, idet den egentlige centralbiblioteksvirksomhed i Københavns amt vel stadig er af betydeligt omfang, men dog ikke så omfattende, som den ville være i et område med samme indbyggertal, hvor de rene landkommuner var dominerende, således som det er tilfældet i de øvrige centralbiblioteksområder.

Stk. 3.

Beløbet tænkes administreret af et udvalg, „De Storkøbenhavnske Folkebibliotekers Samarbejdsudvalg“, bestående af 2 repræsentanter for hver af kommunerne i området (Københavns amt samt København og Frederiksberg). Samarbejdsudvalget nedsætter et arbejdsudvalg bestående af 7 bibliotekarer. Blandt de opgaver, der i særlig grad ønskes optaget, kan nævnes etableringen af en fælleskatalog over disse bibliotekers udenlandske bogbestand, oprettelsen af et fælles fjernmagasin og samarbejde om bogkøb med de videnskabelige biblioteker, der næsten alle er beliggende i Storkøbenhavn.

Til § 12.

Stk. 1.

Den nugældende bibliotekslov indeholder ikke bestemmelser om oprettelse af skolebiblioteker i de kommunale folkeskoler med den særlige opgave at tjene som hjælpemiddel i skolens undervisning og i forbindelse hermed varetage elevernes fritidslæsning. Loven forudsætter, at det særlige skolebiblioteksarbejde indgår som led i den almindelige biblioteksvirksomhed.

Ganske vist blev der ved biblioteksloven af 1931 åbnet adgang for kommunalbestyrelserne til i samarbejde med de stedlige skolemyndigheder at oprette selvstændige „kommunale børnebiblioteker i folkeskoler“, jfr. den nugældende lovs § 3, stk. 6. Hermed var der imidlertid ikke alene tænkt på den særlige biblioteksbetjening af børn i den undervisningspligtige alder ved kommunens skoler, men (tillige) på børnebiblioteksarbejdet i almindelighed, og de i henhold til den nævnte bestemmelse oprettede særlige børnebiblioteker har derfor i princippet været undergivet de almindelige for folkebiblioteker gældende regler med hensyn til bibliotekets styrelse, bogbestandens sammensætning, bogvalgets organisation og adgangen til hjemlån og med hensyn til det centrale tilsyn med bibliotekerne. Efter den gældende bekendtgørelse (undervisningsministeriets bekendtgørelse af 12. januar 1961 § 5) er der dog sikret skolerne en vis repræsentation i børnebibliotekets bestyrelse, ligesom det er foreskrevet, at der ved bogvalget skal tages særligt hensyn til

sådanne bøger, som kan anvendes som supplerende læsning ved den i skolen meddelte undervisning. På den anden side har indkøb af lærerbiblioteker ikke kunnet ske inden for børnebibliotekets budget.

Adgangen til at oprette selvstændige kommunale børnebiblioteker har i øvrigt kun været udnyttet i begrænset omfang og foreslås da også ophævet ved nærværende lovforslag, jfr. bemærkningerne til § 3. I det store flertal af landets kommuner varetages børnebiblioteksvirksomheden for alle områdets børn af det stedlige folkebibliotek, således som det primært er forudsat i den gældende lov. Dette hænger sammen med, at det kun, hvor bibliotekets samlede stedlige tilskud væsentlig overstiger 25.000 kr. årlig, har været forbundet med tilskudsmæssige fordele at oprette selvstændige børnebiblioteker. I langt de fleste landkommuner har folkebiblioteket desuden lokaler på skolen (centralskolen) og fungerer således i sin helhed tillige som børne- og skolebibliotek. Hvor dette ikke er tilfældet og i kommuner med flere skoler, findes der ofte afdelinger af folkebiblioteket på hver enkelt skole. Adgangen til at opnå statstilskud i henhold til folkeskolelovens § 63 til opførelse og indretning af et bibliotekslokale i forbindelse med kommunalt skolebyggeri har virket fremmende for denne udvikling. For købstædernes og omegnskommunernes vedkommende har ca. tre fjerdedele oprettet selvstændige børnebiblioteker, men der er i flertallet af disse tilfælde etableret et administrativt og i et vist omfang tillige lokalemæssigt fællesskab med folkebiblioteket.

Som det fremgår af foranstående har skolebiblioteksvirksomheden for langt den overvejende dels vedkommende udviklet sig som et integreret led af det almindelige biblioteksvæsen og i alle tilfælde inden for rammerne af den herom gældende lovgivning. Skolebibliotekerne har opnået driftstilskud til deres virksomhed efter bibliotekslovens bestemmelser. Omvendt har folkebibliotekerne i praksis haft fordel af, at der fra skolens side har kunnet stilles lokaler og arbejdskraft til rådighed.

Dette økonomiske og organisatoriske fællesskab har således virket fremmende for såvel skolernes som bibliotekernes interesser og har desuden dannet grundlag for et værdifuldt samarbejde mellem bibliotekarer og pædagoger om opgavernes praktiske løsning.

Således som den pædagogiske udvikling inden for folkeskolen har formet sig i de seneste år, har det på den anden side måttet forekomme utilfredsstillende, at der ikke ved lovgivningen var sikret skolen den afgørende indflydelse på og dermed også ansvaret for skolebibliotekernes ledelse. Efter

folkeskolelovens § 17, stk. 2, bør der så vidt muligt etableres skolebiblioteksarbejde i 6. og følgende skoleår. I henhold til denne bestemmelse er der ved en lang række skoler indført elementær undervisning i bibliotekskundskab og brug af håndbøger. Skolebibliotekets betydning i skolens daglige arbejde rækker imidlertid langt videre end til den rent tekniske orientering i bibliotekets indretning og benyttelse. I praktisk taget alle skolens fag er skolebiblioteket blevet benyttet til at gøre undervisningen mere levende og effektiv og til at aktivisere eleverne og tilskynde dem til en fordybelse i det på grundlag af lærebøgerne gennemgåede stof. Endelig er der gennem det såkaldte læsestuearbejde, hvorunder hele klassen — enten samlet eller gruppevis — arbejder med læsning af supplerende tekster, etableret en ny og værdifuld arbejdsform i de fleste af skolens fag. Skolebiblioteket har i det hele udviklet sig til at blive et uundværligt arbejdsredskab i skolens daglige undervisning.

På denne baggrund findes det rimeligt og naturligt, at der ved bestemmelser i lovgivningen sikres skolebibliotekerne en mere selvstændig og uafhængig stilling i forhold til de offentlige biblioteker, idet de i stedet, som anført i lovforslaget, indgår som led i det kommunale skolevæsen. Heraf følger, at der tilkommer de almindelige kommunale skolemyndigheder de samme beføjelser i forhold til skolebibliotekerne som i forhold til skolernes øvrige virksomhed, med mindre andet udtrykkelig fastsættes. Det er dernæst foreskrevet, at et skolebibliotek altid skal ledes af en lærer ved den pågældende skole. Endvidere er det forudsat, at der for en kommunes skolebibliotek(er) udfærdiges et særligt budget, der vil kunne indgå som en del af vedkommende kommunes samlede budget for skolevæsenet. Endelig blev det allerede i forbindelse med undervisningsministeriets deling i 1961 fastsat, at skolebibliotekerne i modsætning til det øvrige biblioteksvæsen fortsat skulle henhøre under undervisningsministeriets forretningsområde. I overensstemmelse hermed er den centrale administration af skolebibliotekerne ved lovforslaget henlagt til undervisningsministeren.

Som ovenfor nævnt har samarbejdet med de offentlige biblioteker været af afgørende betydning for skolebiblioteksarbejdets hidtidige udvikling. Med det foreliggende forslag er det ikke tanken at søge samarbejdet mellem folkebiblioteker og skolebiblioteker begrænset endsige bragt til ophør. Allerede den omstændighed, at det bestående fællesskab om lokaler og i vidt omfang tillige om bogbestand og personale må forventes opretholdt, tilsiger et fortsat intimt samarbejde mellem skolerne

og folkebibliotekerne, særlig for så vidt angår budgetlægningen, bogvalget og det bibliotekstekniske arbejde.

De foreslåede bestemmelser i § 14 om nedsættelse af et skolebiblioteksudvalg i hver kommune, i hvilket det stedlige folkebibliotek forudsættes repræsenteret, og af et fælles bogudvalg for skolebibliotekerne og folkebibliotekets børneafdeling tilsiger at skabe det nødvendige grundlag for dette praktiske samarbejde.

Som en konsekvens af den foran skitserede pædagogiske udvikling foreslås det endelig, at der inden for en frist af 5 år skal være indrettet et skolebibliotek ved alle skoler i folkeskolen. Denne forpligtelse omfatter også forskoler og andre skoler, der kun underviser et mindre antal elever, idet det må anses for nødvendigt, at der i alle tilfælde skal være en bogsamling af en vis størrelse, som er umiddelbart tilgængelig for skolen. Det er imidlertid en selvfølge, at de enkelte skolebiblioteker i art og omfang må være afpasset efter vedkommende skoles behov. Ved udformningen af de nærmere bestemmelser om skolebibliotekernes indretning og virksomhed vil der derfor blive taget hensyn til de forskellige skoletyper.

Stk 2.

Ud over at tjene skolens undervisning skal skolebibliotekerne som hidtil kunne varetage elevernes fritidslæsning dels ved opretholdelse af en passende egen bogbestand, dels ved formidling af hjemlån fra folkebiblioteket. Set fra et pædagogisk synspunkt er det af betydning, at det særlige kendskab til elevernes interesser og forudsætninger, som skolen er i besiddelse af, kan udnyttes til at vejlede eleverne ved valget af fritidslæsning.

Til § 13.

Stk. 1.

Af praktiske grunde er det foreslået, at skolebiblioteksplanen skal kunne udformes og behandles som et tillæg til skoleplanen, og ikke som en del af denne. Af hensyn til den indbyrdes koordinering af de to sæt bestemmelser er det foreslået, at skolebiblioteksplanerne skal stadfæstes af de samme myndigheder, som stadfæster skoleplanerne. Disse myndigheder er for tiden undervisningsministeriet for købstadskolernes og de købstadordnede skolers vedkommende og skoledirektionerne for de øvrige skolers vedkommende. I Københavns kommune stadfæstes skoleplanen af skoledirektionen. Det følger endvidere af skolebibliotekernes fremtidige stilling som et led i det kommunale skolevæsen, at forslag til skolebiblioteksplan skal forelægges (fæl-

les)lærerrådet og skolekommissionen til udtalelse inden dets behandling i kommunalbestyrelsen.

Stk. 2.

Det foreslås, at skolebiblioteksplanen skal indeholde bestemmelse om følgende forhold:

1) De enkelte skolebibliotekers ordning og virkeområde:

Et fuldt udbygget skolebibliotek rummer foruden et læstuebibliotek med håndbogssamling og udlånsbibliotek en samling af classesæt (jfr. herom nærmere bemærkningerne til § 15) samt skolebiblioteker (og klassehåndbiblioteker) i de enkelte klasser, og mindre fagbiblioteker i faglokalerne. Som allerede fremhævet må der ved afgørelsen af, hvilke afdelinger det enkelte skolebibliotek skal omfatte, og ved fastlæggelsen af disses omfang og nærmere indretning tages hensyn til vedkommende skoles behov. I kommuner med flere skoler vil der endvidere kunne træffes den ordning, at et (eller flere) af skolebibliotekerne betjener de øvrige skoler. Der må dog altid være en bogsamling af en vis størrelse til rådighed på den enkelte skole. Ved enhver skole bør der endvidere findes et større eller mindre udvalg af pædagogisk og anden faglig litteratur til brug for lærerne i disses daglige arbejde (lærerbiblioteket).

2) Samarbejdet med det stedlige folkebibliotek:

Under hensyn til, at der ikke i selve lovforslaget er optaget nærmere bestemmelser om det bibliotekstekniske samarbejde med folkebiblioteket, vil det være rimeligt, at skolebiblioteksplanerne indeholder en angivelse af, hvorledes dette spørgsmål agtes løst inden for den enkelte kommune.

3) Skolebibliotekarernes arbejds- og lønvilkår:

De nærmere regler herom forudsættes fastsat af undervisningsministeren, jfr. § 17. Aflønningen af skolebibliotekarer må i hovedsagen forventes, som det allerede nu er tilfældet mange steder, at finde sted gennem nedsættelse af vedkommende lærers pligtige antal undervisningstimer. Herudover kan der ligesom nu blive tale om at yde vederlag for arbejde af midlertidig karakter i forbindelse med løsning af særlige opgaver og efter omstændighederne i andre tilfælde, hvor det må anses for hensigtsmæssigt.

Til § 14.

Stk. 1.

Med hensyn til begrundelsen for forslaget om nedsættelse af skolebiblioteksudvalg i alle kommuner henvises til bemærkningerne til § 12, stk. 1. Da der ikke foreslås tillagt udvalget besluttende myndighed, er der ikke i selve lovforslaget givet

nærmere regler om udvalgets sammensætning. Af hensyn til samarbejdet med det stedlige folkebibliotek forudsættes det imidlertid, at udvalget foruden repræsentation for kommunens skoleledere, skolebibliotekarer og fælleslærerråd skal rumme repræsentanter for folkebiblioteket, herunder den ledende bibliotekar og den ledende børnebibliotekar, hvor en sådan findes.

Udvalget får som anført status som rådgivende udvalg, men forudsættes dog på eget initiativ at kunne tage ethvert spørgsmål af betydning for skolebibliotekerne op til behandling.

Stk. 2.

Forslaget om nedsættelse af et fælles bogudvalg for skolebibliotekerne og folkebibliotekets børneafdeling, der er nødvendigt for at sikre koordineringen af bogkøbet og derved bl. a. undgå overflødige dublinger, betegner en afvigelse fra den ved lov om det kommunale skolevæsens styrelse og tilsyn fastlagte kompetencefordeling, hvorefter det er skolekommissionen (skolenævnet), i København skoledirektionen, der efter forhandling med lærerrådet bestemmer, hvilke undervisningsmidler skolerne (skolen) må benytte.

Bogudvalgene forudsættes i hvert fald at bestå af de i kommunen virkende skolebibliotekarer og børnebibliotekarer, eventuelt af et udvalg af disse, og den ledende bibliotekar.

Stk. 3.

Forslaget om, at skolebibliotekaren udpeges efter indstilling fra vedkommende skoles leder, afviger ligeledes fra de almindelige bestemmelser i skoletilsynsloven, hvorefter skolekommissionen (skolenævnet) efter indstilling fra lærerrådet — ved købstadordnede skoler fra skoleinspektøren efter samråd med lærerrådet — godkender arbejdets fordeling mellem lærerne.

I kommuner med flere skoler må der forventes at blive et vist behov for en fælles ledelse af det daglige arbejde ud over den koordinering, der formidles gennem skolebiblioteksudvalget. Det foreslås derfor, at der i sådanne tilfælde skal kunne udnævnes en ledende skolebibliotekar. Dette vil navnlig være hensigtsmæssigt, hvor et af skolebibliotekerne i kommunen indeholder samlinger, der er fælles for flere skoler. Den ledende skolebibliotekar vil endvidere kunne virke som konsulent for de øvrige skoler ved skolebiblioteksarbejdets praktiske tilrettelæggelse. Det bemærkes i denne forbindelse, at der nu i skoletilsynslovens § 26, stk. 3, er hjemmel for ved købstadordnede skoler at nornere en eller flere stillinger som konsulenter for

undervisningen i visse fag eller faggrupper. I medfør af denne bestemmelse vil en stilling som ledende skolebibliotekar efter omstændighederne kunne normeres med lønning efter folkeskolens 5. lønningsklasse. Det forudsættes dog som det normale, at en ledende skolebibliotekar er ansat i en almindelig lærerstilling, men med et i forhold til de øvrige skolebibliotekarer yderligere nedsat undervisningstimal. Oprettelsen af ledende skolebibliotekarstillinger forudsættes alene at kunne ske ved bestemmelse på skolebiblioteksplanen og altså med den stadfæstende myndigheds samtykke.

Til § 15.

Det foreslås, at der som hidtil ydes statstilskud til skolebibliotekerne efter samme regler som til folkebibliotekerne, og at en kommunes folkebibliotek og skolebiblioteker ved beregningen af tilskuddet betragtes som en enhed, således at aftrappingsreglen finder anvendelse, hvor de samlede udgifter overstiger 275.000 kr.

Under hensyn til den i folkeskolelovens § 63 hjemlede mulighed for bygningstilskud til opførelse og indretning af et skolebibliotek vil den særlige bestemmelse om inventartilskud i forslaget § 5, stk. 4, dog ikke finde anvendelse på skolebiblioteker.

Med hensyn til den foreslåede særlige bestemmelse om tilskud til classesæt bemærkes følgende:

Ved classesæt forstås et til den enkelte classes elevtal svarende antal eksemplarer af samme bog anskaffet til brug ved selve undervisningen. Selv om anskaffelsen og vedligeholdelsen af sådanne samlinger altid har været betragtet som en sekundær opgave for folkebibliotekerne, har der gennem en årrække været ydet tilskud hertil efter bibliotekslovens bestemmelser, herunder navnlig til classesætsamlinger i de selvstændige børnebiblioteker og i de kommunale forbundsbørnebiblioteker („fællesbørnebiblioteker“).

Efter at folkeskolens læseplansudvalg i sin første betænkning (Undervisningsvejledning for folkeskolen, 1960) stærkt har fremhævet classesættenes betydning i undervisningen, er behovet for anskaffelse af classesæt gennem folkebibliotekerne steget ganske betydeligt. På den anden side taler økonomiske hensyn for at begrænse statens tilskud til de enkelte kommuners indkøb af classesæt og i stedet tilstræbe en fælles udbygning og effektiv udnyttelse af større samlinger.

Da udgifterne ved anskaffelse af undervisningsmidler i folkeskolen, herunder lærebøger til de enkelte elever, efter lovgivningen i øvrigt påhviler kommunerne alene, jfr. folkeskolelovens §§ 14, 34 og 62, og da grænsen mellem lærebøger og classesæt i

de enkelte tilfælde kan være vanskelig at drage, foreslås det derfor at begrænse statens tilskud til classesætsamlinger i de enkelte skolebiblioteker således, at dette højst kan beregnes i forhold til en nærmere fastsat procentdel af kommunens samlede årlige udgifter til undervisningsmidler.

Med hensyn til denne procentdels størrelse må det antages at være muligt ud fra en pædagogisk vurdering tilnærmelsesvis at fastlægge det mest hensigtsmæssige forhold mellem udgifterne til classesæt og undervisningsmidler i øvrigt. Da en sådan vurdering imidlertid må tages op til revision med relativt korte mellemrum, foreslås det, at den omhandlede procentdel ikke fastsættes i selve loven, men efter forhandling med finansudvalget.

For at tilskynde de enkelte kommuner til i videst muligt omfang at løse classesætsproblemet i fællesskab, foreslås det endelig i § 16, at der for hvert centralbiblioteksområde i samarbejde med centralbiblioteket kan etableres fælleskommunale samlinger, bl. a. af classesæt, til hvilke der ydes statstilskud efter de i § 5 foreslåede regler inden for et af undervisningsministeren godkendt budget, men uden den i § 15 omhandlede begrænsning for så vidt angår classesæt.

Til § 16.

Stk. 1.

Allerede under den nugældende lovgivning har der været etableret en landsomfattende centralisering af skolebiblioteksvirksomheden gennem de bestående skolebiblioteksforeninger, der som hovedregel virker i samarbejde med centralbiblioteket, og med samme område som dette.

Under hensyn til, at skolebiblioteksvirksomheden i de enkelte kommuner efter lovforslaget ikke fortsat vil kunne drives af private foreninger eller som selvejende institutioner, har man ikke ment at burde stille forslag om, at der fremtidig ydes statstilskud til andre former for fællesskab om skolebiblioteksvirksomheden end et mellemkommunalt samarbejde. Man har endvidere ment, at det af hensyn til det biblioteks- og budgettekniske arbejde må være en forudsætning for statstilskud, at de omhandlede fælleskommunale samlinger i alle tilfælde drives i nært samarbejde med et centralbibliotek.

Stk. 2.

For i videst muligt omfang at sikre de bestående skolebiblioteksorganisationers medvirken ved driften af de heromhandlede fælleskommunale samlinger er der ikke stillet forslag om detaljerede regler for sammensætningen af styrelsen for de enkelte samlinger. Det forudsættes dog, at styrelsen i hvert

fald omfatter repræsentanter for de deltagende kommuner, amtsskolekonsulenten, centralbibliotekets overbibliotekar, ledende børnebibliotekar og eventuelt tillige oplandsbibliotekar, og at lederen af den fælleskommunale samling, jfr. § 16, stk. 3, deltager i styrelsens møder, eventuelt som dens sekretær.

Stk. 3.

Det må antages, at der normalt bliver tale om deltidsbeskæftigelse og om aflønning dels i form af timenedsættelse, dels gennem et af undervisningsministeriet godkendt honorar.

Stk. 4.

Da det kan være forbundet med tekniske vanskeligheder at opgøre, i hvilket omfang de deltagende kommuner hver for sig har gjort anvendelse af den fælles samling inden for et bestemt tidsrum, og da man ej heller finder indførelse af et afgiftssystem hensigtsmæssig, foreslås udgifterne mest praktisk fordelt efter antallet af børn ved de skoler, der benytter sig af ordningen, med mindre andet måtte være aftalt mellem kommunerne indbyrdes.

Stk. 5.

Ved beregningen af statstilskuddet foreslås det, at centralbiblioteket og den fælleskommunale samling betragtes hver for sig, i modsætning til hvad der efter forslaget § 15, 2. pkt., skal være gældende om folkebiblioteket og skolebibliotekerne i den enkelte kommune. Som anført i bemærkningerne til § 15 forudsættes det endvidere, at den for de enkelte skolebiblioteker foreslåede begrænsning af statstilskud til klassesætsamlinger ikke skal finde tilsvarende anvendelse for de fælleskommunale samlings vedkommende.

Til § 17.

Udtrykket „skolebibliotekar m. fl.“ omfatter ledende skolebibliotekar, skolebibliotekarer, lærere, der bistår skolebibliotekaren, samt lederen af de fælleskommunale samlinger.

Til § 18.

Stk. 1.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 7, stk. 1, idet dog den til skolebibliotekernes driftstilskud svarende andel af rådighedssummen foreslås fordelt af undervisningsministeren. Med hensyn til folkebibliotekernes andel overvejer man at delegere beføjelsen til at træffe beslutning om dens anvendelse inden for visse grænser til et udvalg bestående af biblioteksdirektøren som formand og 4 medlemmer, udpeget af biblioteksrådet.

Stk. 2 a.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 7, stk. 2 c med den tilføjelse, at også andet egnet materiale gøres tilskudsberettiget, jfr. bemærkningerne ad § 1 om den foreslåede ændring af lovens formålsparagraf.

Stk. 2 b og c.

I henhold til den nugældende lovs § 3, stk. 5, har Søfartens Bibliotek og Centralbiblioteket for Tuberkulosepatienter kunnet opnå statstilskud på samme måde som andre folkebiblioteker, d. v. s. at man på grundlag af bibliotekernes regnskaber har forsøgt at udskille faste stedlige tilskud, hvilket i denne forbindelse har været fortolket som tilskud fra kommuner, amter, foreninger og private institutioner. Herudover har de to biblioteker modtaget et centraltilskud, der i en årrække har været bevilget på de årlige finanslove, og som i finansåret 1963-64 udgjorde 2.500 kr. til Søfartens Bibliotek og 20.000 kr. til Centralbiblioteket for Tuberkulosepatienter.

Under hensyn til de to bibliotekers usikre tilskudsforhold foreslås det at yde dem et samlet årligt statstilskud at opføre på de årlige finanslove til erstatning for de tidligere to former for statstilskuds-beregning. De to biblioteker udfører et værdifuldt og uundværligt arbejde, og det må være rimeligt, at statens tilskud fastsættes under hensyntagen til opgavernes øjeblikkelige omfang og størrelsen af de private midler, der indgår. Bibliotekerne bør fortsat være selvejende og deres vedtægter godkendes af biblioteksdirektøren.

Stk. 2 d.

Det er tanken, at denne nye rådighedssum i modsætning til den i den gældende lovs § 7, stk. 1, fastsatte rådighedssum til folkebibliotekernes fælles opgaver, skal anvendes til støtte for enkelte bibliotekers løsning af særlige opgaver. Hermed er bl. a. tænkt på følgende formål:

1. En bogmæssig forsyning af den søgænde fiskerflåde og småskibsfarten, som ikke betjenes gennem Søfartens Bibliotek.
2. En mobil biblioteksbetjening af tyndtbefolkede landdistrikter.
3. Reorganisering af de mindre ø-kommuners biblioteksvæsen til filialer af centralbiblioteket.
4. En bogmæssig forsyning af danske i udlandet.

En løsning af disse særlige opgaver skal tjene til at sikre adgang til fyldestgørende biblioteksbetjening for de borgere, som af den ene eller anden årsag er afskåret fra at benytte bibliotekernes almindelige afdelinger. Det drejer sig imidlertid om opgaver af en sådan art, at de ikke kan betragtes som normale

biblioteksupgaver for et enkelt bibliotek og således heller ikke organiseres inden for rammerne af det almindelige driftstilskud til biblioteker.

Særligtilluddene skal beregnes i hvert enkelt tilfælde på grundlag af et til bibliotekstilsynet indgivet overslag over bibliotekets årlige drift, hvorved merudgifterne ved løsningen af særlige opgaver må være dokumenterede.

Til § 19.

Den nugældende lov fastsætter i § 7, stk. 2 b, at der på de årlige finanslove opføres et beløb svarende til 5 pct. af statens grundtilskud til folkebibliotekerne, hvilket beløb indgår i en særlig fond, Dansk Forfatterfond, som har til opgave at udrede vederlag til danske forfattere, henholdsvis disses efterladte, for den gennem bibliotekerne stedfindende benyttelse af de pågældendes bøger. Bestemmelsen om en sådan biblioteksafgift blev første gang indført ved lov nr. 184 af 30. marts 1946 som en ændring i lov nr. 128 af 7. april 1936 om statsunderstøttede biblioteker.

Baggrunden herfor var et udbredt ønske om, at der kunne ydes forfattere et vist vederlag for den udnyttelse af deres værker, som finder sted gennem bibliotekerne. I erkendelse af, at der her på en måde, som ikke kendes inden for andre kunstarter, sker en omfattende benyttelse af åndsværker uden nogen form for direkte betaling, må det stadig anses for rimeligt, — og nu fastlagt gennem den siden 1946 gældende ordning —, at staten stiller en bevilling til rådighed hertil, og at denne bevilling sættes i direkte relation til statens udgift til grundtilskud til folkebibliotekerne, idet denne udgift kan betragtes som en målestok for bibliotekernes hele virksomhed.

Det har med mellemrum været diskuteret, om man ikke i stedet for at yde forfatterne vederlag af en statsbevilling, burde skaffe det nødvendige beløb gennem en afgift, der skulle opkræves hos lånerne, for benyttelse af folkebibliotekerne. En sådan løsning er stedse blevet afvist af bibliotekernes repræsentanter med henvisning til, at den vil medføre betydelige administrative vanskeligheder og omkostninger, og til, at adgangen til et kultur gode som det offentlige biblioteksvæsen principielt bør være gratis, således som det også er tilfældet i de fleste vesteuropæiske lande.

I overensstemmelse med disse synspunkter finder man, at det stadig bør være staten, der gennem en finanslovbevilling fastsat i forhold til bibliotekernes grundtilskud, yder forfatterne compensation for den gratis benyttelse af deres bøger i bibliotekerne. I betragtning af den voksende erkendelse af statens

særlige forpligtelser over for de skabende kunstnere samt den stødte løn- og prismæssige udvikling i samfundet bør der dog sikres forfatterne en vis forhøjelse af dette vederlag, hvorfor det foreslås, at bevillingen til Dansk Forfatterfond forhøjes fra 5 til 6 pct. af statens driftstilskud til folkebibliotekerne, jfr. § 5, stk. 1.

En sådan forhøjelse af bevillingen vil samtidig muliggøre en vis støtte til oversættere, som ikke hidtil har modtaget noget vederlag, skønt den oversatte litteratur kan anlås at tælle omtrent lige så meget på bibliotekernes hylder som den danske. Oversætternes betydning inden for et så begrænset sprogområde som det danske er indlysende — skal vor litterære kultur stå i en frugtbar vekselvirkning med andre landes, er det nødvendigt at vore oversættere får gode arbejdsvilkår og mulighed for et rimeligt økonomisk udbytte af godt arbejde. Under hensyn til at der af praktiske grunde ikke kan foretages en optælling af hver enkelt oversætters værker i bibliotekerne, er det ikke muligt at vederlægge oversætterne med noget proportionalt udfundet beløb pr. bog, men man foreslår, at der af bevillingen afsættes et beløb af (pristalsreguleret) 100.000 kr. årlig til fordeling blandt oversætterne. Denne fordeling vil kunne foretages af Dansk Forfatterfonds bestyrelse gennem et dertil nedsat sagkyndigt udvalg.

I øvrigt er det hensigten, at den proportionale fordeling til forfatterne skal fortsætte efter de hidtil gældende regler, og at der efter en forfatters død skal ydes vederlag til hans enke i hendes levetid og derefter — eller såfremt enkens ret ophører — til eventuelle mindreårige børn. Reglerne om bevaring af enkepension ved separation og skilsmisse, jfr. lov nr. 102 af 14. marts 1941 som ændret ved lov nr. 268 af 14. juni 1951, finder som hidtil analog anvendelse for så vidt angår separation og skilsmisse efter 1. april 1959.

Til § 21.

Paragraffen svarer til § 9 i den gældende lov, men med følgende ændringer:

Biblioteksrådets sammensætning foreslås ændret således, at ministeriets repræsentant udgår, medens rektor for Danmarks Biblioteksskole og direktøren for Bibliotekscentralen optages i rådet under hensyn til disse institutioners centrale stilling inden for biblioteksvæsenet. Af hensyn til samarbejdet mellem folke- og skolebibliotekerne foreslås det endvidere at optage skolebiblioteks konsulenten i rådet. Repræsentanten for den faglige sammenslutning af de ved folkebibliotekerne heltidsbeskæftigede bibliotekarer har hidtil været en centralbibliotekar. Da

man ikke kan påregne, at dette til stadighed vil være tilfældet, foreslås det at udvide rådet med en repræsentant for centralbibliotekerne. Antallet af repræsentanter for Danmarks Biblioteksforening er uændret, hvorved dog bemærkes, at forholdet mellem de forskellige grupperes repræsentation foreslås ændret. Købstad- og landbiblioteker, som hidtil har haft 2 medlemmer, får hver 1 repræsentant. Som en ny bestemmelse foreslås, at den faglige sammenslutning af de ved folkebibliotekerne deltidsbeskæftigede bibliotekarer repræsenteres i rådet ved 1 medlem. Desuden kan formanden for Danmarks Biblioteksforening sikres sæde i rådet også i det tilfælde, at denne ikke er repræsentant for en af grupperne i foreningens sektion I (folkebibliotekssektionen). Endelig foreslås en repræsentant for Søfartens Bibliotek optaget i rådet.

Som en ny bestemmelse foreslås det at beskikke samtlige rådets medlemmer for et tidsrum af 3 år.

Til § 23.

Stk. 1.

For at kommunerne ved deres budgetlægning

kan tage fornødent hensyn til de nye tilskudsregler, navnlig bestemmelsen om at tilskud udbetales for og i det løbende regnskabsår, vil det være nødvendigt, at loven først træder i kraft den 1. april 1965. Tilskud efter den gældende lov udbetales således sidste gang i finansåret 1964-65, beregnet af de faste stedlige tilskud i finansåret 1963-64. Da nogle kommuner inden lovens ikrafttræden kan have disponeret sådan for finansåret 1964-65, at det tilskud, der efter de nye regler kan udbetales i 1965-66, ikke vil dække, hvad kommunen kunne have forventet at få efter den gældende lov, foreslås det tillige, at tilskuddene i 1965-66 mindst skal udgøre samme beløb, som vedkommende bibliotek ville have fået efter de hidtil gældende regler.

Under hensyn til, at loven indfører en række nye bestemmelser og tilskudsordninger, finder man det hensigtsmæssigt, at den forelægges folketinget til revision, når den har været i kraft i en årrække, sådan at der er indhentet det fornødne erfaringsmateriale til bedømmelse af dens virkninger.

Bilag.

Lovforslagets økonomiske konsekvenser.

Da lovforslaget først skal træde i kraft den 1. april 1965, jfr. § 23, og de økonomiske bestemmelser således første gang får virkning i finansåret 1965-66, og da de seneste opgørelser, man på fremsættelsestidspunktet råder over, vedrører bibliotekernes udgifter i 1962-63 og statens tilskud i 1963-64, er

det vanskeligt med nogenlunde nøjagtighed at bedømme dets økonomiske konsekvenser. Nedenstående overslag går ud fra forholdene i 1962-63 og viser de anslåede merudgifter, såfremt loven var trådt i kraft straks efter.

	kr.	kr.
Alm. driftstilskud, § 5:		
Omregningen fra 80 eller 40 pct. statstilskud af stedlige tilskud til 45 eller 30 pct. tilskud af driftsudgifterne medfører kun mindre reguleringer, der kan anslås til ca.	275.000	
Aftrapningsgrænsens forhøjelse fra stedlige tilskud på 25.000 (svarende til samlet driftsbudget på 45.000) til samlet driftsbudget på 275.000 (svarende til stedlige tilskud på 150.000) betyder, at de 113 biblioteker, som ligger over den nuværende grænse, vil få 15 pct. mere i tilskud af den del af deres udgifter, der ligger mellem 45.000 og 275.000. Af de 113 biblioteker vil 61 opnå 45 pct. tilskud af samtlige udgifter, medens 52 rammes af den nye aftrapningsgrænse. På grundlag af de 113 bibliotekers driftsbudgetter i 1962-63 beregnedes statstilskuddet i 1963-64 til 17.285.000 kr., medens det med den nye aftrapningsgrænse ville udgøre 21.380.000 kr. Merudgift ca.	4.100.000	
Blandt de 52 største biblioteker vil nogle være forbundsbiblioteker, som ifølge forslaget ikke skal rammes af aftrapningsgrænsen. Merudgift herved anslået	225.000	
	<hr/>	§ 5 i alt... 4.600.000
Centralbibliotekstilskud, § 11:		
Dette tilskud kan højst beløbe sig til følgende beløb, men udgiften vil sandsynligvis vise sig at blive en del lavere, da ikke alle centralbiblioteker foreløbig er udbygget som forudsat, for at de får brug for tilskudsmaksimum.		
Grundtilskud 60.000 kr. for foreløbig 33 centralbiblioteksområder 2 kr. pr. indbygger, bortset fra hjemstedskommunen og kommuner med over 20.000 indbyggere	1.980.000	
	4.500.000	
	<hr/>	6.480.000
Statens andel heraf er halvdelen eller	3.240.000	
+ for ca. 260.000 indbyggere i købstæder med under 20.000 indbyggere	260.000	
	<hr/>	3.500.000
(amternes andel herefter 3.240.000 ÷ 260.000 [købstæderne] + ca. 120.000 [Gentofte] eller i alt 3.100.000).		
Statens andel i oplandsarbejdets finansiering i 1963-64 anslås til	2.700.000	
	<hr/>	Merudgift maksimalt... 800.000

F. t. l. om folkebiblioteker m. v.

	kr.
Til de storkøbenhavnske folkebibliotekers fællesopgaver, jfr. § 11, stk. 3, ca...	200.000
Ny rådighedssum til særlige opgaver (§ 18, stk. 2 d), ca.....	100.000
Forfatterfonden (§ 19) udgør i 1963-64 5 pct. af et samlet drifts-	kr.
tilskud til folkebibliotekerne på 24 mill. kr. eller.....	1.200.000
og ville, hvis de nye regler anvendtes i samme finansår, udgøre 6 pct. af 24 + 4,6 mill. eller ca.....	1.700.000
Merudgift...	500.000
	<u>6.200.000</u>

Set over en længere årrække vil der yderligere fremkomme en merudgift som følge af lovens krav om oprettelse af bibliotek i de nu biblioteksløse kommuner, (§ 3, stk. 4) om ansættelse af uddannet bibliotekar i alle virkeområder med over 4.000 indbyggere, (§ 6, stk. 2) og om oprettelse af skolebibliotek ved alle skoler, (§ 12). Tilsvarende vil der komme en nedgang i centralbibliotekstilskuddet ved, at et antal portioner a 60.000 kr. (statens andel 30.000 kr.) bortfalder

efterhånden som centralbibliotekernes antal går ned til ca. 25. Denne nedgang vil kun for en mindre del opvejes ved, at de nedlagte centralbibliotekers hjemstedskommuner vil forøge indbyggertallet, hvorefter tilskud beregnes, idet den maksimale forhøjelse pr. nedlagt centralbibliotek er 20.000×2 kr. eller 40.000 kr., og en del af disse kommuner formentlig vil have over 20.000 indbyggere og således ikke medregnes.